

fLayoutInCell1fIsButton1fLayoutInCell1

איסור מסירת שטחים ללא יהודים בארץ ישראל

שעור 2

הרב חיים שטיינר

נערך על ידי הרב

מוקדש לעלוי נשמת

שמחה בת חנה

בשיעור הקודם הסברנו באיזה תנאים ניתן להשאיר גוי בארץ ישראל. ולמדנו שבלי מילוי כל התנאים - אסור לגוי להיות בארץ, ובודאי שאסור למכור לו שטח בארץ ישראל. וידוע, שלקראת שנת שמיטה - אנחנו מוכרים את ארץ ישראל על פי הפרטים של "היתר מכירה". ויש לדון כיצד ניתן למכור לגוי את ארץ ישראל. בדרכי פסיקת ההלכה, יש עיקרון, שכאשר יש מצב חמור ושעת הדחק - ניתן לסמוך גם על דעות שבנסיבות רגילות לא פסקו כמותם. כפי שכתב מרן הרב קוק זצ"ל [מקורות א2 וא10]:

"לדעתי, שבכל מקום שנמצא על מי לסמוך בדחק עצום ונורא כזה מצוה לסמוך להקל..." (משפט כהן, סב) "... ובפרט שי"ל כמש"כ ט"ז סי' רצ"ג לענין חדש שיכולים לסמוך בשעת הדחק על יחיד במקום רבים גם בתנאי, אם כן י"ל דנסמוך על ר"מ דס"ל דכל שקבל עליו שלא לעבוד ע"ז ה"ז גר תושב, וזה פשוט דהישמעאלים אינם עובדים ע"ז כלל..." (משפט כהן, סא).

כונת מרן הרב זצ"ל - לסמוך על שיטת ר' מאיר, שאמר במסכת עבודה זרה דף סד: שאם קיבל על עצמו בפני שלושה חברים שלא לעבוד עבודה זרה - הוא נחשב כבר לגר תושב.

אמנם ר"מ אומר במסכת עבודה זרה דף כ: שכאשר מוכרים לגוי שדה - יש בעיה נוספת, שהוא מפקיע מהשטח שנמכר את מצות מעשרות, אבל מכיון שיש אומרים שאין קנין לנכרי להפקיע ממעשרות - ממילא ניתן למכור לישמעאלי, וכלשונו של מרן הרב זצ"ל [מקור א2-1]:

"... ועתה אם באמת גדול הדחק, עד שתלוי בזה ח"ו חורבן הישוב, נראה דיש להתיר במלתא דרבנן למכור, ע"פ דרך המכירה של חמץ הנהוגה במקום דחק, ולסמוך דישמעאלים שאינם ע"ז אין בהם איסור של חני' בקרקע. ואם נאמר דאין קנין לנכרי להפקיע מיד מעשר, היה מקום לומר דלא קיי"ל באיסור המכירה טעמא דמפקיע ממעשר (ועי' תוס' ע"ז כא' ד"ה הא ולח"מ פ"י ה"ג), והעיקר הוא טעמא דלא תחנם, לא תתן להם חניה בקרקע, ובזה י"ל דישמעאלים אינם ע"ז, ודינם כג"ת ומותר לתן להם חניה בקרקע" (משפט כהן, נח).

ובהמשך קובע מרן הרב שהאיסור של הפקעת מעשרות לא עומד בפני עצמו, אלא רק כצירוף לטעמים אחרים.

אבל, יש בעיה אחרת בהיתר הזה. שהרי לפי שיטת הרמב"ם אין מציאות של גר תושב בימינו, כי היובל עדין לא נוהג, וזו לשון הרמב"ם, בהלכות עבודה זרה, פרק י' הלכה ו':

"... ואין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג - אבל שלא בזמן היובל, אין מקבלין אלא גר צדק בלבד".

אם כן לדעתו - יש איסור לא ישובו בארץ ולא תחנם על ישמעאלים היום כי אין מקבילים אותם!

אבל הראב"ד חלק עליו וכתב:

"אמר אברהם - איני מודה לו בשיבת הארץ".

וכתב מרן הרב (שם) [מקור א3]:

"אמנם הראב"ד כתב שאינו מודה לו בשיבת הארץ, משמע דס"ל שגם בזה"ז יש ג"ת לענין ישיבת הארץ, וי"ל דה"ג לענין חניה בקרקע".

ואם כן לענין מכירת הארץ בשמיטה, אפשר לסמוך על הראב"ד.

ומביא, שהכסף משנה שם חידוש, שגם לפי הרמב"ם - ניתן בזמן הזה לאפשר לגוי המקיים בפועל ז' מצוות - לשבת בארץ:

"ולדעת רבינו נראה לומר, דאין הכי נמי, שאם מעצמו קיבל עליו שבע מצוות, שאין מונעים אותו משיבת הארץ. ולא בא לומר אלא שאין בית דין מקבלין אותו..."

צירוף נוסף להיתר המכירה, לפי שיטת הר"ן בגיטין פרק רביעי [מקור א7]:

"ויותר י"ל כמו דפי' הר"ן בגיטין פ' השולח על שחרור עבד לדבר מצוה, דמותר. מטעמא דלא תחנם נאסר דוקא כשמכוין לטובתם, וה"נ לא שייך איסור דחניה בקרקע במכירה כזו, שהיא דרך הערמה להפקיע מקדושת שביעית, כדי שיוכל לעבוד בהיתר, שהיא לטובתינו כדי שיתחזקו ישראל בקרקע."
ובספר משפט כהן סימן סא, כותב הרב [מקור א11-8]:

"ומה שכתב הגנצ"ב ז"ל, שאין דין ג"ת לישמעאלים, אין זה ברור כלל לדעת הראב"ד, ובפרט לאריכות דבריו בהשגה פ"ד דהלכות איסורי ביאה, שבודאי אין זה פשוט כלל שאין גר תושב נוהג בזמן הזה, וכן בה' ע"ז פ"י, שלישיבת הארץ א"צ יובל, וי"ל שה"ה לענין חניה בקרקע, ולפחות לענין שכירות דע"ז אין ספק שמותר בג"ת, וכיון שא"צ יובל, אע"ג דצריך ב"ד של שלשה מ"מ הוא כדי שיהי' פרסום לדבר שקבל עליו. וי"ל שאומה שלמה שהיא מתנהגת בנימוסין כאלה יהיו חשובין לענין זה כג"ת. ובפרט שיי"ל כמש"כ ט"ז סי' רצ"ג לענין חדש, שיכולין לסמוך בשעה"ד על יחיד במקום רבים גם בתנאים, א"כ י"ל דנסמוך על ר"מ דס"ל דכל שקבל עליו שלא לעבוד ע"ז ה"ז גר תושב, וזה פשוט דהישמעאלים אינם עובדים ע"ז כלל. איך שיהי', ביחד עם הצירוף, שכאן, שהמכירה היא הכרח לטובת ישראל י"ל שאין איסור בדבר, כעין ד' הר"ן בלא תחנם, הנסמך ל"לעולם בהם תעבודו", לדבריו ז"ל, וד' הלכות ארץ ישראל המיוחדים לבעה"ט שאין איסור במכירה ג"כ כשא"א להכרח הישראל באופן אחר, וצירוף ד' החנוך בשם הרמב"ן דאי' המכירה הוא לצמיתות דוקא, אין חשש לצרף ג"כ סניף זה שהם דינם כג"ת. עכ"פ ודאי אין לערער כלל על היתר המכירה..."

ובמשפט כהן סימן סב - עונה הרב לרדב"ז, רבה של צפת, שערער בתוקף על היתר המכירה (באופן אישי היו יחסים ידידותיים קרובים מאד בין הרב קוק לבין הרדב"ז, אבל בענין השמיטה היתה ביניהם מחלוקת חריפה) [מקור א12]:

"ומה שכתב ג"כ מר שי', שאינו רוצה לפלפל במה שצרפתי דיש לומר דישמעאלים נקראים לענין חני' בקרקע כג"ת, משום שהב"י (ח"מ סי' רמ"ט) כתב דדינם כעובדי עבודה זרה, נמשך הדר"ג לשיטתו שניזל דוקא לחומרא בזה, אבל לדעתו, שבכל מקום שנמצא על מי לסמוך בדחק עצום ונורא כזה מצוה לסמוך להקל, ודאי יש לסמוך ע"ד הב"ח, שמשיג אב"י ודייק מלשון הטור דישמעאלים אינם כעע"ז לענין מתנת חנם. ולענין חני' בקרקע הוי סברא יותר גדולה דאינם כעע"ז, כיון דמפורש בקרא: "לא ישבו בארץ פן יחטיאו אותך לי כי תעבדו את אלהיהם" א"כ עיקר הקפידא הוא בע"ז..."

לפי דברי מרן הרב קוק זצ"ל, יש מחלוקת בין הב"ח לבין הב"י - מה דעת הטור בענין מתנת חנם לישמעאלים.

לפי הב"ח - מותר

לפי הבית יוסף - אסור.

והרב מצרף להיתר המכירה את שיטת הב"ח, כי אנחנו במצב של דחק עצום ונורא, ומצוה לסמוך להקל. ואילו הרדב"ז שהחמיר - סומך על הבית יוסף שהחמיר ואסר לתת מתנת חנם לישמעאלי.

ויש להעיר (כדי להבין בצורה יותר בהירה את ההערה הזאת - כדאי לעיין בסוף דף מקורות א2):

באמת לפי הגירסאות של הדפוסים בטור חו"מ (עד שהופיע הטור מחדש בשנת תשנ"ד) רואים שיש מחלקת בדעת הטור, כיון שסגנונו של הטור שלפנינו הוא:
טור חו"מ רמט:

"אסור ליתן מתנת חנם לעובד עבודה זרה, אבל מותר ליתן לגר תושב, שהרי מצוה להחיותו".

ויש כאן לכאורה סתירה פנימית בטור עצמו:

כי מראש דבריו אפשר לדייק - שאסור לתת מתנת חנם דוקא לעובד עבודה זרה, אבל לישמעאלי - שאינו עובד עבודה זרה - מותר לתת מתנת חנם. ואכן כך הבין הב"ח לפי הגירסא שלנו.

איסור מסירת שטחים ללא יהודים בארץ ישראל. / הרב חיים שטיינר
הלכות ארץ ישראל

אבל מהמשך דברי הטור, שכתב שמותר לתת רק לגר תושב, (היינו שמקיימים ז' מצוות בגלל נתינת התורה על ידי משה רבינו וכו') - אבל לישמעאלי - **אסור לתת!**
וכך באמת הבין הב"י אצלנו, והחמיר ואסר לתת מתנת חנם לישמעאלי!
ומרן הרב קוק זצ"ל צירף את דברי הב"ח להיתר המכירה, והרדב"ז החמיר כב".
אבל, כשהופיע הטור מחדש בשנת תשנ"ד, התברר שיד הצנזורה הנוצרית היתה גם בסגנון הטור, וגם בסגנון הב"ח! והגירסה הנכונה לפי הב"ח בדברי הטור היא:
"אסור ליתן מתנת חנם לגוי, אבל מותר ליתן לגר תושב!"
לפי זה אין כל סתירה בדברי הטור, ובדאי שאסור ליתן לישמעאלי מתנת חנם, כיון שהוא לא גר תושב
אלא הוא גוי!

וזו לשון הב"ח לפי הגירסא הבלתי מצונזרת:

"כתב הבית יוסף, לאו לאפוקי ישמעאלים, אלא לאפוקי גר תושב, דהיינו שקיבל עליו ז' מצוות בני נח. וזהו שאנו מצווים להחיותו, אבל שאר גוים כולם, דין אחד להם, עכ"ל.
ולפי דבריו קשה, למה לו לרבינו לכתוב עובד עבודה זרה, ולתת מכשול שיבינו למעט ישמעאלים?
ולפי עניות דעתי נראה, דלפי שהמלכויות מקפידים אם יזכירו שם גוי בספרינו במקום שאינו לכבוד, על כן הסירו מילת גוי, וכתבו במקומו "לעבוד עבודה זרה". אבל עיקר הנוסח בספרי רבינו הוא "אסור ליתן מתנת חנם לגוי וכו', וכדאיתא סוף פרק קמא דעבודה זרה" ע"כ לשון הב"ח!
אם כן למסקנה - לטור, לב"י ולב"ח - אסור ליתן מתנת חנם לערבי!
ומה שהסתמך מרן הרב קוק זצ"ל על הב"ח - זה רק לפי דפוס הצנזורה, שהיה בידו של מרן, אבל לפי הגירסא האמיתית הישמעאלים הם גוים לגבי לא תחנם, ואינם נחשבים לגרי תושב.
אמנם לדעת הראב"ד שהקל לגבי ישיבת ארץ ישראל יש אולי מקום להקל גם כאן - אבל כמובן בתנאי שמקיימים ז' מצוות בני נח - מה שלא נוגע לערבים של היום.

הערה: אמנם בתוך שיקולי היתר המכירה צירף מרן הרב זצ"ל גם את הב"ח, אבל גם בלי הב"ח - כמובן שההיתר קיים, כיון שהב"ח היה רק צירוף נוסף להיתר.

מרן הרב צבי יהודה זצ"ל - מביא בהערותיו לספר משפט כהן [מקור א 15-17] - את דברי רש"י בכמה מקומות בש"ס, שיש מצב של גוי שקיבל עליו לא לעבוד עבודה זרה, והוא נחשב כגר תושב (למשל נעמן), ואומר שרש"י זהה לראב"ד שיש מצב כזה של גר תושב, אפילו קיבל על עצמו רק שלא לעבוד עבודה זרה. וכן מביא את הכ"מ שכתב בדעת הרמב"ם, שגם בלי לקבל עליו בפני בית דין - אם בפועל קיבל ז' מצוות בני נח - הרי זה גר תושב.

אמנם הרב ישראלי בספר עמוד הימיני [מקור א 18] חולק על רבינו הרב צבי יהודה זצ"ל, וסובר שגם לראב"ד - גר תושב הוא דוקא אם קיבל ז' מצוות בני נח, ולא מספיק שקיבל לא לעבוד עבודה זרה.

הרב צבי יהודה עצמו, בספר לנתיבות ישראל חלק א', מאמר "תמימים נהיה בתורה ובארץ" - הבהיר, שכל הדיון להקל בשנת השמיטה הן מבחינת הזהות של גר תושב, הן מבחינת העובדה שבשמיטה המכירה היא רק לזמן - הוא דוקא לגבי שמיטה, אבל לא לגבי העברת איזה שהוא חלק לרשות גוים, ב"הסכם שלום". והעקרון הוא - שבשנת השמיטה עצמה - לא מעבירים ריבונות לאחרים שאינם יהודים, ועדיין האדמה בשליטת ישראל גם באותה שנה.

ולעומת זאת - נסיגה והעברת משהו משטח ישראל לגוים לצמיתות תוך כדי עזיבתנו את השטח - היא
איסור לא תחנם וכו'. וזו לשונו של הרב צבי יהודה במאמרו הנ"ל [מקור ב7-1]:

מצד חוקי התורה.
איסור תורה כפול ומוחלט הרי הוא בכל העברת איזה חלק מקרקעה של ארץ ישראל לרשות גויים, מצד
אחיזת חנייתם בקרקעה. ומצד הפקעתה מקדושת קיומן של המצוות. דין זה חל הוא כמובן על כל רגב, על
כל מדרך כף-רגל, מקרקעה של ארץ ישראל, בזיקתה המוחלטת לישראל ולחיייו ולקדושת המצוות. אמנם
לצורך הוראת השעה של היתר עבודת הקרקע ותוצאות יכולה בשנת השביעית סודרה מכירת הקרקעות
לנכרי - במכירה לזמן, שכל עיקר ערכה ידוע ומוכר הוא לא במובן משפטי כללי אלא במובן דתי, של
אותה הוראת ההיתר. אותה מכירה זמנית במובנה הזה נעשית לשם אחיזתו הקבועה של ישראל - גם באותה
הקרקע בעצמה, בכל חלק וחלק שלה.
נאמרה בזה הסברה, שאיסור זה אינו קיים בשעה שיש צורך במכירה זו לטובת ישראל. נאמרה גם הסברה,
שאיסור זה אינו ביחס לאלה הגויים, שמכירה זו מסתדרת אתם, שהם כמו גרים-תושבים מבחינתם הכללית.
וכל זה מצורך, בענין שנת-השביעית, אל עוד כמה טעמים ויסודות עיקריים של הוראת ההיתר.
אבל נגד זה, במסירה מוחלטת של קרקע ארץ ישראל לגויים, שהיא באה להוציא מגופה של קרקע זו כל
אחיזת חנייתו של ישראל וכל דריסת רגלו בה, ושהיא באה ונעשית לרעתם של ישראל, שאין לו רעה גדולה
מזו של מיעוט חנייתו ותלישות אחיזתו באדמת-קדשו, ועוד בשעה זו אשר פרצופם האלילי של הגויים חזר
ונתגלה במילואו, - הרי איסור תורה זה קיים בכל תקפו.
מלבד זה עוד מבואר ומשולש הוא איסור תורה זה בביאורו והוראתו של הרמב"ן "אביהם של ישראל" על
פי התלמוד הירושלמי: "לא תמכר לצמיתות", "למי שיחזיק בה ולא ינהג בה דין יובל עמנו, הם הנכרים",
"אבל נשמור שתהיה מכירתנו בה שתחזור אלינו על כל פנים ולא נניח אותה בידם לעולם". "ולפי שהארץ
שלו יתעלה, ואנחנו כולנו גרים ותושבים עמו, ולא יחפוץ להושיב בה אחרים זולתנו, רק בידינו תשאר
ואלינו תחזור".

בהמשך המאמר הנ"ל שולל הרב צבי יהודה כל החלטה על נסיגה בארץ ישראל, וקובע שגם אם הוסכם
על כך על ידי משהו מישראל - ההחלטה היא בלתי חוקית, ואינה תופסת מבחינה הלכתית [מקור ב8]:

"מדבריהם של רבותינו הראשונים, (הרמב"ם והרמב"ן וס' החינוך שלט') מבואר שם עוד, (ועי' משפט כהן
עמוד קכה ורפה), שאם נעשתה על ידי משהו מישראל עבירה זו, של מסירת איזה חלק מקרקעה של ארץ-
ישראל לרשות נכרי, לא הועיל מעשהו זה כלום, אלא "דעבר על מימרא דרחמנא" אבל אין לו למעשה בלתי
חוקי זה כל ערך ממשי והוא לא שריר ולא קיים, בטל ומבוטל, כדינו של כל תנאי משפטי שאם הוא שלא
כחק-התורה הרי הוא בטל ואינו מחייב כלום. ודבר ה' ומשפט תורתו, של בורא עולם ונותן חירותו, לעולם
יעמוד ויתקיים..."

כלומר, מרן הרב קוק זצ"ל ובנו רבנו הרב צבי יהודה זצ"ל שהקילו בענין שמיטה וסמכו גם על דעות
שנדחות מההלכה כצירוף להיתר המכירה - שוללים בכל תוקף אפשרות של העברת **ריבונות** לזרים גם
תמורת שלום.

ומי שמסכים לכך - עובר על איסור לא תחנם, ועל איסור והארץ לא תמכר לצמיתות וזה רע לישראל.

יש להעיר - שבתוך המאמר כתב רבנו הרב צבי יהודה זצ"ל:

"ועוד בשעה זו, אשר פרצופם האלילי של הגוים חזר ונתגלה במילואו" (נכתב בשנת תש"ז - אחרי
השואה).
במילים "פרצופם האלילי" - מתכוון כנראה לכך שמנהיג השואה ימש"ד דגל בנצרות, וגם כתב שהוא מבצע
השמדת היהודים על פי תורת הנצרות. גם האנגלים שמנעו כניסת יהודים לארץ - הם חלק מן התפיסה
הזאת, וידועים דברי הרמב"ם - שהנוצרים עובדי עבודה זרה הם וכו'.
(וגם הערבים שמטרתם השמדת ישראל, ואשר שתפו פעולה עם הצורר הנאצי, בודאי אינם נחשבים ל"גר
תושב" וכד').

[הערה: מתוך מאמר של ד"ר מרדכי ברויאר, חוברת "עוז ושלום" תשל"ח [מקור ב9]:

"...דברי הרב קוק נכתבו, כידוע, בקשר להיתר מכירת קרקעות לגויים כדי להפקיעם מקדושת שביעית.
להיתר זה צורך טעם נוסף, שהוזכר לאחרונה ע"י הרב צ"י קוק בספרו "לנתיבות ישראל" (צוטט בקובץ
"ארץ נחלה", לקט וערך יהודה שביב תשל"ו עמ' 107) "איסור זה (של לא תחנם) אינו קיים בשעה שיש

צורך במכירה זו לטובת ישראל (מבחינה כלכלית). טעם זה הועלה על ידי הר"ן בגיטין לח, ב', הסובר שבמקרה כזה לא חל איסור "לא תחנם" שכן "לאו משום חנינה דידהו (של הגוי) קא עביד אלא לצורך עצמו (במקרה הנדון: לצורך קיום מצוה)". לפי סברא זו צריך לעיין אם לא מופקע איסור "לא תחנם" לגבי החזרת שטח כלשהו לגויים מתוך צורך גדול של השכנת שלום בין ישראל לעמי ערב ולשם מצוה גדולה של הצלת נפשות מישראל, וכמובן מאליו רק בנסיבות שיש בהן סיכוי ממשי לשלום של אמת ורק על פי המלצת מומחים צבאיים ישראלים..."

ד"ר ברויאר, שכתב מאמר זה - הביא את דברי רבנו באופן חלקי, השמיט את המשך דבריו, ומסיק מסקנה הפוכה מהדברים שכתב רבנו עצמו בצורה מפורשת וברורה].

התורה עצמה מזהירה ממצב חמור שעלול להתפתח ח"ו, אם נשאיר בארץ גוים שאינם מקיימים את כל התנאים הנ"ל [מקור ב10]:

במדבר לג: "ואם לא תורישו את ירשבי הארץ מפניכם והיה אשר תותירו מהם לשכים בעיניכם ולצנינים בצדיכם וצוררו אתכם על הארץ אשר אתם יושבים בה".
אונקלוס שם:

"ואם לא תתרכון ית יתבי ארעא מן קדמיכון ויהי דתשארון מנהון לסייען נטלן זין לקלכון ולמשרין מקפניכון ויעיקון לכון על ארעא דאתון יתבין בה:
תרגום לתרגומו:

והיה מה שתשאירו מן העמים יהיו לסייעות ולחבורות הנוטלות נשק לעומתכם, ולמחנות המקיפים והמסובבים אתכם, ויצרו לכם על האדמה אשר אתם יושבים בה.
אור החיים [מקור ב11]:

ואם לא תורישו וגו' והיה וגו' לדבריהם ז"ל שאמרו (מגילה י): כל מקום שנאמר והיה הוא לשון שמחה, כאן נתכוין לומר שהגם שהם יותירו אותם לצד הרצון והשמחה בהם לצורכיהם, הוא מבשרם שיהיו לשיכים וגו':
וצררו אתכם על הארץ וגו' - פירוש לא מלבד שיחזיקו בחלק מהארץ שלא זכיתם בו, אלא גם חלק שזכיתם בו אתם וישבתם בו, וצררו אתכם על חלק שאתם יושבים בו, לומר קומו צאו ממנו...

נספח - מכתבו של הגרש"ז מן ההר זצ"ל לשר החינוך בענין העברת אויבים מן הארץ [מקור ב17-12]:

"... לא שמעתי איך הצבעת בממשלה. באשר לצירופו של בעל רעיון הטרנספר. לממשלה, אבל כמדומני שאמרו עליך ברדיו שאם הממשלה תאמץ את הרעיון הזה ותראה בטרנספר מטרה מעשית, לא תוכל אתה להשאר חבר בממשלה ותתפטר ממנה. והנה צער גדול אני מצטער שהממשלה הזאת וכל הממשלות של מדינת ישראל לפני קיימו לעצמן מטרות וקוי פעולה כאלה שלפי מיטב הכרתי הם בלתי מוסריים - חס ושלום לא כל המטרות ולא כל הפעולות שפעלו מתחילת הוסדה של המדינה עד היום היו כאלה, אבל דברים רבים שנראו לממשלות מדינת ישראל כעשייה חשובה, והרבה חוקים שחקקה הכנסת הם בעיני חקקי און ומכתבים עמל (ישעיהו, י, א') שהחברה שאנו קלועים ושזורים בתוכה חיה לפיהם. ואילו ה"טרנספר" הזה בעיני ודאי אינו בלתי מוסרי ואיני יכול בשם אופן לומר עליו שהוא מנוגד לדת ישראל. ואמנם אילו רק אמרת שהוא אינו מעשי, ושלא ניתן לבצע אותו מתוך התנגדות נפשית של רוב אוכלוסי ישראל, ושאומו העולם לא יתנו לנו להוציא אותו לפועל, כי אז הייתי אומר כמו כן שאינך צודק בהערכה זאת, אף הייתי מוסיף שאולי אתה חכם ממני, ואף כי נראה לי שההסטוריה של כל המפעל הציוני במאה השנים האחרונות, וכן גם ההסטוריה הקצרה של תקומת מדינת ישראל והתבססותה מוכיחות ממש ההיפך מזה. אבל בעיני זכותך היא לחשוב שאתה צודק, וזכותך היא לחשוב שמה שקרה למשל במלחמת השחרור בלוד וברמלה, ובשכונותיה של חיפה ותל-אביב - יפו וירושלים היה מאורע חד-פעמי ולא יוכל דבר דומה לו לחזור עלינו. גם זכותך היא לחשוב, ש"טרנספר מרצון" כפי שרובנו זאבי וחבריו מתבטאים אינו אפשרי כלל, אבל לומר שדבר זה נוגד הוא לדת ישראל ולמוסר, זה איני מבין כיצד אתה יכול לומר דבר כזה...

"... אף כי אני מתפלל תמיד בשלומה של המדינה, כי זהו מה שיש, וכבר אמר הנביא ירמיהו (כט, ז') ואמרו חז"ל: הוי מתפלל בשלומה של מלכות שאלמלא מוראה איש את רעהו חיים בלעו (אבות ג, ב') - אני מתפלל כל יום: "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח", וזה מתוך ידיעה ברורה, שמשטרו של דוד המלך ושל זרעו אחריו היה וגם יהיה משטר של מלכות אבסולוטית, המנוגד תכלית ניגוד למשטר חברתי דימוקרטי, שאומות העולם "הנאורות" דוגלות בו, הוא שלטון יחיד אבסולוטי, והוא גם היה בזמנו מנוגד לשלטונם של כל אומות העולם שעליהם מסופר בתורה ובנביאים הראשונים...

אנא, השר ר' זבולון המר ש', האם דימוקרטיה היא המשטר המומלץ על ידי התורה, או האם היא אחד מעיקרי האמונה כפי שמנה אותם הרמב"ם, או שלטון היחיד ושל השולשלת ושל המשפחה עליהם ניבאו הנביאים (ראה ירמיהו לג, טו-כו), וכפי שאנו מתפללים עליה בתפילת שמונה עשרה "את צמח דוד עבדך"?

אני חוזר אל מה שהתחלתי בו. כאשר אומרים שבנסיבות שאנו חיים בהם כיום "טרנספר" הוא בלתי אפשרי, ולכן אין זה מעשי להציע, ואין זה נדון אפילו להזכירו, דברים אלה אני מסוגל לקלוט ולשמוע, אף על פי שאני חושב שדבר זה בהחלט אפשרי, כמו שראיתי דוגמתו בחיי בין גרמניה ופולין, ובין גרמניה וטשכוסלובקיה, ובין פולין וליטא, ובין סין וטיבט, ובין הודו ופקיסטן, ובכל מרחבי רוסיה, ובודאי בעוד מקומות, וכיצד עזבו היהודים ברובם את כל ארצות ערב, ולא נשאר שם וקום, אלא המקום שישבו בו גם נתמלא על ידי אחרים, ולא נוכל שלא להזכיר בהקשר זה בצער ובכאב נורא את אחינו הקדושים מכל מרחבי אירופה, אשר אחרי שהלכו משם גם מקומם לא נשאר ריק. כך כאשר כל ארצות ערב ירצו לקבל את אחיהם מארץ ישראל, לא ישאר גם בארצנו בישראל מקומם ריק, אבל כאשר אני שומע ש"טרנספר" ועוד "טרנספר מרצון" של כל מי שאין לו שום שייכות אמיתית אל ארצנו הקדושה, שטרנספר כזה הוא בלתי מוסרי, אזני נכוות ולבי מתכווץ מכאב גדול.

"אני מאמין בביאת המשיח, ואני מאמין שאף על פי שהוא מתמהמה לבא, והוא לא בא עד עתה, הוא בוא יבוא. ואולי יבא מחר, ואז מה יעשה בכל האוכלוסין המרובים שבאו לכאן במאה, מאה וחמשים השנים האחרונות, שאינם יהודים? מהם המשתוקקים לראות אותנו נסקלים, נשרפים, נהרגים, ונחנקים, וחלק מהם שאינם נותנים ביטוי למאוויהם אלה, וחלק שנותנים לזה ביטוי, שכפי שחוקי הכנסת ה"נאורים והמוסריים" מאפשרים להם, ומהם אלה שהיו רוצים לראות אותנו חוזרים אל בתי המטבחים ובתי המשרפות, שלא הספיקו לקלוט אותנו בימי הזעם. האם זה יהיה בלתי מוסרי ומנוגד לדת ישראל, אם יעשה משיח זה שיבא אלינו מה שעשה יהושע בשעתו?" "אמר רבי שמואל בן נחמני: יהושע בן נון קיים פרשה זו. מה עשה יהושע? היה שולח פרוסדיטגמא בכל מקום שהיה הולך לכבוש, והיה כותב בה, "מי שמבקש להשלים שיבא וישלים, ומי שמבקש ללך לו ילך לו, ומי שמבקש לעשות מלחמה יעשה מלחמה". הגרגשי פנה, הגבעונים שהשלימו עשה להם יהושע שלום, שלושים ואחד מלכים שבאו להלחם הפילם הקב"ה, וכו'" (רמב"ן לדברים כ, י').

האם המשיח שיעשה כך, יעשה הניגוד לדת ישראל, ויהיה המעשה שיעשה בלתי מוסרי?
אם נרצה טרנספר זה, זה לא ישאר אגדה!
הנני בצער ובכאב על דבריך, ובברכה וכבוד רב
שלמה מן-ההר
רחוב בית וגן 57, ירושלים.

דואר אלקטרוני: beitel@yeshiva.org.il

לשעורים נוספים באתר www.yeshiva.org.il